



## Στ' ἀχνάρια τοῦ Χριστοῦ

Ἐπιλογή καὶ διασκευή πνευματικῶν  
ὀμιλιῶν τοῦ Ἁγιορείτη ἱερομονάχου  
Διονυσίου τοῦ Σιατιστέα  
(περ. 1730-1794)

Ἐκδόσις: Ἱερᾶς Μονῆς Παρακλητοῦ.

Ἐκδόσις Α', Ὠρωπὸς Ἀττικῆς, Ἰούνιος 2022.

Σελίδες: 166. Σχήμα: 14 x 20,5 ἐκ.

**Ἡ ἀμάθεια** τοῦ λαοῦ, ἡ πρόκληση τοῦ εὐρωπαϊκοῦ διαφωτισμοῦ καὶ ἡ τουρκικὴ τυραννία συνθέτουν τὴν ζοφερὴ εἰκόνα τοῦ Γένους μας κατὰ τὸν 18ο αἰῶνα.

**Ὁ Θεός**, ὅμως, ποὺ σὲ κάθε δύσκολη ἐποχῇ, θαυμαστὰ καὶ φιλάνθρωπα ἐνεργώντας, στέλνει σοφοὺς καὶ ἁγίους ἀνθρώπους γιὰ τὴν καθοδήγηση τοῦ λαοῦ Του, φανέρωσε καὶ τότε σημαντικὲς ἐκκλησιαστικὲς μορφές, περισσότερο ἢ λιγότερο γνωστές, ποὺ δίδαξαν, φώτισαν καὶ στήριξαν στὴν ἀληθινὴ πίστη τοὺς σκλαβωμένους Ρωμηοὺς, ἀνοίγοντας τὸν δρόμο γιὰ τὴν πνευματικὴ καὶ ἐθνικὴ μας παλιγγενεσία.

**Τὸ θαῦμα** αὐτὸ τῆς θείας Πρόνοιας συντελέστηκε κατεξοχὴν στὸν ἱερὸ τόπο τοῦ ἁγιοτόκου Ἄθωνα, ποὺ τὸν κρίσιμο ἐκεῖνο αἰῶνα ἔδωσε στὴν Ἐκκλησία ἕναν μεγάλο προφήτη καὶ Ἀπόστολο, τὸν ἱερομάρτυρα Κοσμᾶ τὸν Αἰτωλὸ (1714-1779), ἕναν θεόσοφο πατέρα καὶ διδάσκαλο, τὸν ὅσιο Νικόδημο τὸν Ἁγιορείτη (1749-1809), καὶ χορεία ἄλλων «ὁμογενῶν φιλοπόνων λογίων», ὅπως γράφει ὁ Μανουὴλ Γεδεών, «ἀπὸ τοῦ πολυκύμονος πελάγους τοῦ βίου καταιρόντων εἰς τὰ σπουδαστήρια

ἐκεῖνα τῆς κατὰ Θεὸν φιλοσοφίας, ἐν οἷς καὶ ἱεροκήρυκες δόκιμοι ἐμορφοῦντο καὶ διδάσκαλοι τῶν γραμμάτων εὐσυνείδητοι καὶ πνευματικοὶ πατέρες, οἵτινες, καίπερ μετριωτάτης μετέχοντες παιδεύσεως, ἐν φόβῳ Θεοῦ μετερχόμενοι τὸ κρισιμώτατον τῶν ἱερῶν ἐπαγγελμάτων, τὴν τῶν ψυχῶν ἰατρειάν, ἀληθεῖς αὐτῶν καὶ δεδοκιμασμένοι ἀνεδείκνυντο ἰατροί»<sup>1</sup>.

\* \* \*

**Ἔνας** ἀπὸ τοὺς ἐλλόγιμους πνευματικοὺς πατέρες τοῦ προεπαναστατικοῦ Ἄθωνα ἦταν καὶ ὁ ἱερομόναχος Διονύσιος, γιὰ τὸν βίο τοῦ ὁποίου λίγα γνωρίζουμε.

Γεννήθηκε στὴ Σιάτιστα γύρω στὰ 1730.

Σύμφωνα μὲ ἰδιόγραφη σημείωση σὲ σωζόμενο χειρόγραφο βιβλίο του<sup>2</sup>, τὴν 1η Σεπτεμβρίου τοῦ 1753, ἱερομόναχος ἤδη, ἦρθε στὸ Ἅγιον Ὄρος καὶ στὶς 29 Αὐγούστου τοῦ 1756 ὑποτάχθηκε σ' ἓναν πνευματικὸ πατέρα τῆς Βατοπεδινῆς Σκήτης τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, πὺν εἶχε ἰδρυθεῖ δώδεκα χρόνια πρὶν στὴ θέση τῆς παλαιᾶς (10ου αἰ.) Μονῆς τοῦ Χαλκέως.

Τὸ 1762, μετὰ τὴν ἐκδημία τοῦ Γέροντά του, ἔκανε ἓνα προσκύνημα στὰ Ἱεροσόλυμα καὶ ὑπηρετήσε γιὰ λίγο ὡς ἐφημέριος τοῦ Ἁγίου Σπηλαίου στὴν Βηθλεέμ.

Στὸν Ἄθωνα ἐπέστρεψε τὸ 1764 καὶ στὴν Σκήτη τὸ 1768 ἢ 1769. Ἐχτισε μικρὴ καλύβη, ἓνα περίπου μίλι μακριὰ ἀπὸ τὸ Κυριακὸ, καὶ ναῦδριο ἀφιερωμένο στὴν ἁγία Μαρίνα. Στὸ ταπεινὸ ἀσκητικὸ ἐνδιαίτημα ἔζησε ἀπὸ τότε ἡσυχαστικά, μὲ ἀδιάλειπτη προσευχὴ καὶ μελέτη τῶν θείων Γραφῶν, ξεχωρίζοντας γιὰ τὴν ἀσκητικότητα, τὴν εὐλάβεια, τὴν ἀρετὴ καὶ τὴν διάκρισή του.

Οἱ πατέρες τῆς Σκήτης, ἐκτιμώντας τὰ χαρίσματά του, τὸν κατέστησαν πνευματικὸ τους χωρὶς τὴν θέλησή του. Χρημάτισε, ἐπίσης, πνευματικὸς τῶν μαθητῶν τῆς Ἀθωνιάδος Ἀκαδημίας, ἀλλὰ καὶ καθηγητῶν τῆς, ὅπως τοῦ ἱεροδιακόνου Εὐγενίου Βουλγάρεως, μετέπειτα ἀρχιεπισκόπου Σλαβινίου καὶ Χερσῶνος (1776-1799), καὶ τοῦ ἱεροδιακόνου Κυπριανοῦ, μετέπειτα Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας (1766-1783).

Στὰ τελευταῖα του χρόνια τὸν τιμοῦσαν καὶ τὸν σέβονταν βαθιὰ ὅλοι οἱ Ἁγιορεῖτες, καθὼς καὶ οἱ Πατριάρχες (πρώην) Κωνσταντινουπόλεως Προκόπιος (1785-1789), Νεόφυτος Ζ' (1789-1794, 1798-1801) καὶ Γρηγόριος Ε' (1797-1798, 1806-1808, 1818-1821), πὺν ἡσύχαζαν στὸν Ἄθωνα. Ὁ τελευταῖος, μάλιστα, ὁ γνωστὸς ἐνθοῖερομάρτυρας, ἀπὸ τὴν Μονὴ τῶν Ἰβήρων,

όπου έμμενε, πήγαινε συχνά στην Σκήτη του Αγίου Δημητρίου για να έξομολογηθεί στον παπα-Διονύσιο.

**Σ**τά 1788 ή 1789, ό Γέροντας, ύστερα από είκοσι περίπου χρόνια ήσυχαστικής ζωής, απέκτησε ύποτακτικό, τόν κατοπινό περίφημο ιερομόναχο Ιερόθεο (κατά κόσμον Ιωάννη Γεωργίου, 1762-1814), πού κοιμήθηκε ως Ηγούμενος τής Ιεραῶς Μονῆς Προφήτου Ἡλιού Ὑδρας<sup>3</sup>.

**Ο** διακριτικός πνευματικός τελειώθηκε ειρηνικά ένα από τὰ τελευταῖα χρόνια τοῦ 18ου αἰώνα, ἴσως τὸ 1794, στις 19 Φεβρουαρίου. Προγνωρίζοντας τὴν ἡμέρα καὶ τὴν ὥρα τῆς ἐκδημίας του, ἀφοῦ ἔδωσε τὶς κατάλληλες συμβουλές στον π. Ιερόθεο, μπῆκε στο ναῦδριο τῆς καλύβης του, σήκωσε τὰ χέρια καὶ ἀναφώνησε: «**Κ**ύριε, εἰς χεῖράς Σου παρατίθεμαι τὸ πνεῦμά μου!». Ἐτσι ἀναχώρησε ἀπὸ τὸν κόσμο τοῦτο γιὰ τὰ οὐράνια σκηνώματα.

\* \* \*

**Ο** **ιερομόναχος** Διονύσιος, ὅπως εὐστοχα ἐπισημαίνει Ἀγιορείτης ιεράρχης, «δὲν ἦταν τῆς μορφώσεως καὶ παιδείας τῶν διακεκριμένων διδασκάλων τοῦ Γένους. Ἦταν ὅμως χαρακτήρ καὶ προσωπικότης, τὴν ὁποία διεμόρφωσαν ἡ σύντονος ἀσκησις καὶ ἡ προσευχή, ἡ λιπαρὰ μελέτη τῆς Ἀγίας Γραφῆς καὶ τῆς πατερικῆς γραμματολογίας, ἡ ἀδιάλειπτος ἀδολεσχία στὸ θέλημα τοῦ Κυρίου, ἡ ἐν ἡσυχίᾳ λεπτὴ παρατηρητικότητα καὶ ὁ θεοφιλῆς στοχασμός· καὶ φυσικὰ ἡ ἐπακολουθήσασα ἐπισκίασις τῆς Θείας Χάριτος»<sup>4</sup>.

**Α**πὸ τὸ περίσσευμα τῆς φιλόθεης καὶ φιλάνθρωπης καρδιάς του ὁ Γέροντας Διονύσιος συνέταξε, τὸ 1792, ἓνα βιβλίο μὲ τὸν τίτλο Ἰχνοσ Χριστοῦ, πού ἀπαρτίζεται ἀπὸ σαράντα δύο πνευματικὲς Ὁμιλίες του, δέκα ἐγκωμιαστικούς –στην Ὑπεραγία Θεοτόκο καὶ σὲ ἄλλους ἁγίους– λόγους του καὶ τρεῖς νοθετήριες ἐπιστολές του. **Τ**ὸ ἔργο αὐτό, πού σώζεται σὲ πέντε χειρόγραφα<sup>5</sup>, ἐκδόθηκε μόλις τὸ 1928 στις Καρυές τοῦ Αγίου Ὁρους ἀπὸ τὸ Βιβλιοπωλεῖο τῆς Συνοδίας τοῦ Ἱερομονάχου Σάββα καὶ ἀνατυπώθηκε τὸ 1993 στὴ Θεσσαλονίκη ἀπὸ τὸν Β. Ρηγόπουλο.

**Ο** ὅσιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης σὲ ἐπιστολή του, πού δημοσιεύεται στις πρῶτες σελίδες τοῦ βιβλίου<sup>6</sup>, ἐκφράζεται ἐπαινετικά γιὰ τὶς πνευματικὲς Ὁμιλίες τοῦ Ἱερομονάχου Διονυσίου, διαπιστώνοντας ὅτι αὐτὲς περιέχουν «οὐ τὴν ὀφρῦν καὶ δεινότητα τῆς ἔξω καὶ πατουμένης σοφίας», ἀλλὰ «θεῖα νοήματα,

Ἐἴπεν ὁ ἀββᾶς Παῦλος·  
Ἀκολουθήσωμεν τῷ Ἰησοῦ.  
(Τὸ Γερωνικόν)



σύμφωνα μὲ ταις ἱεραῖς Γραφαῖς καὶ τοῖς διαφόροις Πατράσι, λόγια ὅσον ἀπλοϊκὰ ἄλλο τόσο πολυδύναμα καὶ δραστικά, διὰ τῶν ὁποίων στηλιτεύονται τὰ πάθη, ἐλέγχονται αἱ κακίαι, ἐπαινοῦνται αἱ ἀρεταί, στολίζονται τὰ ἦθη καὶ ἡ πρὸς οὐρανὸν ἄνοδος κατορθοῦται».

Τὴν ἴδια διαπίστωση θὰ κάνουν καὶ οἱ ἀναγνώστες τῶν ἀκόλουθων κειμένων, ποὺ ἔχουν συντεθεῖ ἀπὸ διασκευασμένα ἀποσπάσματα τῶν ὠφέλιμων αὐτῶν Ὀμιλιῶν καὶ στεγαστεῖ κάτω ἀπὸ τὸν γενικὸ τίτλο «Στ' ἀχνάρια τοῦ Χριστοῦ».

**Καί**, ὅπως σημειώνει ὁ ἱερός Νικόδημος, «ὅσοι εἶναι ἀπλοῖ καὶ ποθοῦσι τὴν σωτηρίαν καὶ ὠφέλειαν τῆς ψυχῆς των, θέλει χαροῦν, τρυγῶντες ἐκ τῆς ἀναγνώσεως αὐτῶν τὸ ποθούμενον».

Τερὰ Μονὴ Παρακλήτου

1. Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια Κωνσταντινουπόλεως, φ. 43/25.8.1884.
2. Βλ. E. Lamberz - E. Λίτσα, Κατάλογος χειρογράφων τῆς Βατοπεδινῆς Σκήτης Ἁγίου Δημητρίου, Θεσσαλονίκη 1978, σελ. 80.
3. Βλ. Βίος καὶ πολιτεία Τεροθέου τοῦ μακαρίου γέροντος, ἐπιμ. Ἰ.Μ. Παναγίας Χρυσοποδαριτίσης Πατρῶν, Ἀθῆναι 1994.
  - Ἀχ. Χαλδαιάκη, Ὁ Γέρον Τερόθεος (1762-1814), Ἀθῆναι 2000.
4. Χρυσοστόμου, ἐπισκόπου Ροδοστόλου, Γράμματα καὶ ἄρματα στὸν Ἀθῶνα, Ἅγιον Ὄρος 2000, σελ. 313-314.
5. Βλ. Ἀχ. Χαλδαιάκη, ὁ.π., σελ. 195-196, σημ. 54.
  - Κρ. Χρυσοχοῖδη, «Παλαιογραφικὰ Ὑδρας», Σύμμεικτα Γ' (1979), σελ. 182-184.
6. Ἐκδ. Β. Ρηγόπουλου, Θεσσαλονίκη 1993<sup>2</sup>, σελ. 19-20.

\* \* \*

## Περιεχόμενα

### Εἰσαγωγικά.

Πορεία πρὸς τὴν θέωση.

«Ντυθήκατε τὸν Χριστό»!

Ἀσθένεια καὶ θεραπεία τῆς ψυχῆς.

Σήκωσε τὸν σταυρό σου!

**Σ**άρκα καὶ πνεῦμα.

**Π**ῶς θὰ γίνουμε παιδιά τοῦ Θεοῦ.

**Ἡ** ἄκαρπη συκιά.

«Ὁποῖος διψᾷ, νὰ ἔρχεται σ' Ἐμένα καὶ νὰ πίνει».

**Ἐ**τοιμασία γιὰ τὴν ἡμέρα τῆς Κρίσεως.

**Μ**ετάνοια καὶ Ἐξομολόγηση.

**Σ**υγκάτοικοι τοῦ Θεοῦ.

**Ἡ** κυρίευση τῆς καρδιᾶς ἀπὸ τοὺς δαίμονες.

**Ἡ** σωτηρία ἀπὸ τὴν θάλασσα τῶν ἁμαρτιῶν.

**Π**ειρασμοὶ καὶ θεία παράκληση.

**Τ**ὰ ὅπλα μας.

**Τ**ὰ σωτήρια δάκρυα.

**Ἡ** προσευχή.

**Ἦ** υπομονὴ στοὺς πειρασμούς.

**Ὁ** θεῖος φόβος.

**Τ**απείνωση καὶ ὑπακοή.

**Ἡ** μελέτη τῶν θείων Γραφῶν.

**Σ**πίτι στὸν βράχο καὶ σπíti στὴν ἄμμο.

**Ἡ** ἀξιοποίηση τῶν χαρισμάτων μας.

**Ἡ** ἀγάπη.

**Ἡ** κατάκριση.

**Τ**ὰ ὀκτὼ δαιμονικὰ πνεύματα.

**Π**τώση καὶ ἀνόρθωση.

**Π**ρόνοια καὶ ἐγκατάλειψη τοῦ Θεοῦ.

